

คลายอารมณ์

ฐิติกุล โตชัยกุล

สวนนกเมืองสุพรรณฯ

อันที่จริง สุพรรณบุรี เป็นเมืองที่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก เส้นทางหลวงที่สะดวกสบาย สามารถพาเราไปเยือนเมืองยุทธหัตถีที่อุดมไปด้วยมรดกทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ท่องเที่ยวน่าสนใจมากมาย

เช้าตรู่ของวันเสาร์หนึ่ง เราเริ่มเดินทางด้วยรถยนต์ออกจากกรุงเทพฯ ไปตามเส้นทางปิ่นเกล้าฯ-บางบัวทอง ซึ่งสวยสดชื่นด้วยสวนไม้ดอกไม้ประดับเรียงราย 2 ข้างทาง ชวนให้ต้องสัญญากับตัวเองว่า ขากลับจะต้องแวะชมและหาซื้อต้นไม้จากที่นี่ไปแต่งบ้านบ้าง

ป้ายข้างทางบอกระยะไว้ 107 กิโลเมตร และเพียงชั่วโมงเศษ ๆ เราก็เข้าสู่ตัวเมืองสุพรรณบุรี...เร็วกว่าขับรถไปบางจุดในกรุงเทพฯ เสียอีก

การเดินทางไปจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากเส้นทางที่เราใช้ในคราวนี้แล้ว ยังมีเส้นทางสายกรุงเทพฯ - อ่างทอง - สุพรรณบุรี อีกเส้นทางหนึ่ง หรือถ้ามีเวลามากพอ การเดินทางโดยรถไฟสายธนบุรี - สุพรรณฯ ระยะทาง 142 กิโลเมตร จากสถานีบางกอกน้อย ลงที่สถานีวัดป่าเลไลย์ แล้วค่อยหารถเช่าจากตัวเมืองสุพรรณฯ ออกไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ก็เป็นการเดินทางที่ให้รสชาติที่แปลกไปอีกแบบหนึ่งได้เหมือนกัน

สุพรรณบุรี เป็นเมืองที่กำลังขยายตัว ถนนสายสำคัญ ๆ ในตัวเมืองกำลังได้รับการปรับปรุง เพื่อให้รับกับเส้นทางหลวงซึ่งดีวิเศษจนอยากจะเชิญสอสอเมืองสุพรรณฯ ไปลงสมัครรับเลือกตั้งให้ทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทยเสียให้รู้แล้ว

เราเลือกโรงแรมกาลพฤกษ์ โรงแรมชั้นหนึ่งของเมืองสุพรรณฯ ซึ่งเพิ่งเปิดดำเนินการได้ไม่ถึงขวบปี เป็นที่พักสำหรับค่ำคืนที่จะมาถึง และหลังจากเก็บสัมภาระและเสร็จอาหารเช้ามื้อง่าย ๆ คณะของเราก็เริ่มรายการสำรวจเมืองยุทธหัตถีทันที

ถ้ายังจำกันได้ ในตำราเรียนประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยเป็นเด็ก บอกเราว่า ตลอดรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช นับแต่ทรงประกาศ 'เอกราช' ไม่ยอมให้กรุงศรีอยุธยาขึ้นต่อพม่า การสงครามก็ได้ปะทุขึ้นอย่างยืดเยื้อยาวนาน ตราบจนลุเดือนยี่ ปีมะโรง วันจันทร์ แรม 2 ค่ำ เวลา 4 โมงเช้า หรือตรงกับวันที่ 25 มกราคม 2135 ณ ตำบลหนองสาหร่าย การยุทธหัตถีระหว่างองค์

จิตรกรรมแสดงเรื่องราวพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ใต้ฐานเจดีย์

จินตนาการของศิลปินยุคปัจจุบัน ที่ถ่ายทอดการยุทธหัตถี ระหว่างพระนเรศวรกับพระมหาอุปราชา ที่ทุ่งหนองสาหร่าย เมื่อปีพุทธศักราช 2135

สมเด็จพระนเรศวร และพระมหาอุปราชาแห่งพม่าก็ได้อุบัติขึ้น และยุติลงด้วยชัยชนะของพระมหากษัตริย์ไทย

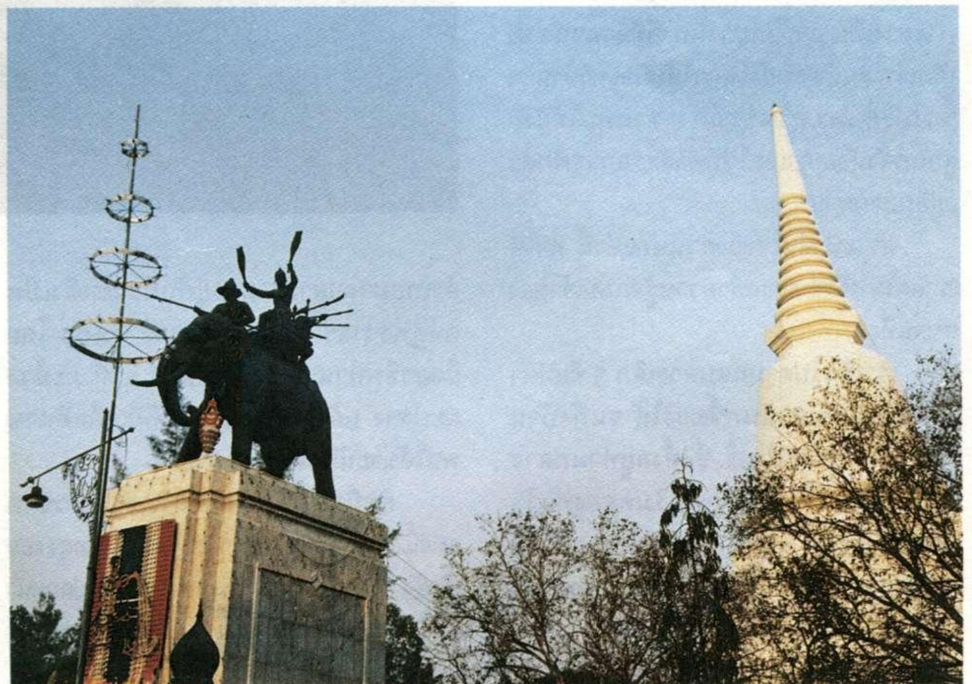
ณ จุดนั้น ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองสุพรรณฯ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านทุ่งนาและหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่มีลอมฟางหลังเกี่ยวข้าวกองสุมอยู่หน้าบ้านเกือบทุกหลัง บ่งบอกถึงอาชีพของผู้คนละแวกนั้น ออกไปประมาณ 31 กิโลเมตร ปัจจุบัน คือที่ตั้งของอนุสรณ์สถาน ...สถูป 'มหายุทธหัตถี'...เครื่องเตือนใจถึงวีรกรรมของบรรพกษัตริย์ที่ทรงปกปักแผ่นดินนี้ให้แก่ลูกหลานไทย เมื่อเกือบ 400 ปีก่อน

อนุสาวรีย์ดำทะมึน ตั้งเคียงกับองค์เจดีย์ขาว เด่นตระหง่านอยู่เบื้องหน้าเรา พระเจดีย์องค์นี้ได้รับการปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2494 โดยสร้างเป็นเจดีย์แบบลังกา ทรงกลมใหญ่ สูง 66 เมตร ฐานกว้างด้านละ 36 เมตร ครอบองค์สถูปเดิมที่หักพังเหลือเป็นเพียงฐานเก่าให้เห็น

ใต้ฐานองค์เจดีย์ มีภาพจิตรกรรมเรื่องราวพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ครั้งที่ทรงถูกเชิญเสด็จไปประทับที่พม่าในฐานะ 'ตัวประกัน' คราวอยุธยาเสียราชธานีเป็นครั้งแรก รวมทั้งภาพเหตุการณ์ชนไก่ ที่ไก่ของ 'พระองค์ดำ' หรือองค์สมเด็จพระนเรศวร ตีชนะไก่ของ 'มังสามเกียรติ' หรือพระมหาอุปราชา จนได้ทรงตอบโต้ดำรัสของมังสามเกียรติที่ว่า *"ไก่เชลยตัวนี้เก่งจริงหนอ"* ไปว่า *"อย่าว่าแต่พนันเอาเดิมพันเลย ถึงจะชนเอาบ้านเอาเมืองกันก็ได้"* ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ในรัชสมัยของพระองค์

และด้วยความภาคภูมิใจนี้ ทุกวันที่ 25 มกราคมของทุกปี ทางจังหวัดสุพรรณบุรีจึงร่วมกับชาวอำเภอดอนเจดีย์ จัดงาน **อนุสรณ์ดอนเจดีย์** ขึ้น ที่บริเวณอนุสรณ์สถานแห่งนี้ โดยในช่วงกลางคืน จะมีการแสดงแสง-เสียง จำลองภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ซึ่งแต่ละปี การแสดงดังกล่าวก็ยิ่งทวีความเข้มข้นน่าตื่นตามากขึ้น จนน่าที่จะหาโอกาสพาลูกหลาน ครอบครัวไปศึกษาประวัติศาสตร์ ในช่วงเวลาดังกล่าวบ้าง

อาทิตย์ยามบ่าย คล้อยดวงต่ำลงทุกขณะ ยอดข้าวในนาไหวเอื่อยตามแรงลมที่โชยมาเป็นระยะ นกกระยางขาวกระพือปีกโผขึ้นสู่ท้องฟ้า เมื่อสัมผัสการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่กำลังเกี่ยวข้าวกลางทุ่งใกล้เข้าหามัน แล้วร่อนลงตรงริมคันนาที่มีน้ำเจิ่ง เพียงพักเดียว

อนุสาวรีย์ยุทธหัตถี เคียงคู่พระเจดีย์ ณ อนุสรณ์สถานดอนเจดีย์

ก็หวนกลับมาจับกลุ่มไซ้หาปูปลาตรงที่เดิมอีก

ตรงแยกเล็ก ๆ กึ่งทางระหว่างสุพรรณฯ กับอำเภอดอนเจดีย์ ประมาณกิโลเมตรที่ 16 เราแยกไปตามถนนซอยที่ปักป้ายบอกไว้ว่า **สวนนกท่าเสด็จ 2 กม.**

เส้นทางสายนี้ เลียบขนานไปกับคลองส่งน้ำ และระหว่างทางนั้นเอง ตรงริมคลองอีกฟากหนึ่ง บนกอไผ่ที่แห้งกรัง นกปากห่างจำนวนนับสิบส่งเสียงร้อง ในขณะที่บางตัวโผร่อนอยู่เบื้องบนอยู่เป็นนานกว่าจะถลาลงมาจับกิ่งไผ่...มันบอกให้เรารู้ว่า ที่หมายข้างหน้าอยู่ไม่ไกลนัก

ลึกเข้าไปในกลางแวดล้อมของทุ่งนา พื้นที่ตรงนั้นมองเห็นเป็นกลุ่มไม้ใหญ่หนาแน่นกว่าพื้นที่โดยรอบ และที่นี่เอง ฝูงนกนานาชนิดนับหมื่นนับแสนตัว ส่งเสียงร้องอยู่อึงอล ยามที่มันกำลังชักชวนกันกลับรัง อันเป็นบ้านเล็กของครอบครัวใหญ่ที่พวกมันอาศัยอยู่นานกว่า 20 ปีมาแล้ว

ในอาณาบริเวณกว่า 22 ไร่นี้ แม้ไม้ใหญ่น้อยที่ยืนต้นอยู่จะแห้งจนแทบไม่เหลือใบเขียว แต่สิ่งที่มาประดับมันแทนที่ใบไม้ก็น่าดูยิ่งนัก ด้วยสีขาวโพลนแซมดำเทาของนกปากห่าง นกแขวก นกกระยางขาว นกกระยางเปีย และอีกบางนก ที่มีจำนวนรวมกันกว่าแสนตัว ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะทวีจำนวนขึ้นไปอีก เพราะในรังเล็ก ๆ ตามพุ่มไม้ยังมีลูกนกตัวน้อย ๆ และไข่ที่กำลังรอการฟักตัวอยู่อีกมากมาย

ความน่าตื่นใจของสวนนกแห่งนี้ ทำให้เราอดไม่ได้ที่จะอยากทำความรู้จักกับเจ้าของสถานที่

เราเดินไปตามถนนสายเล็ก ๆ ที่แม่ค้าขายอาหารริมสวนนกชี้ทางให้ จนถึงบ้านไม้ทรงไทยขนาดใหญ่ ซึ่งตั้งอยู่ท่ามกลางวงล้อมของไม้ใหญ่หนาทึบริมคลองท่าว้า และที่ศาลาเล็ก ๆ หน้าบ้านนั้นเอง เราก็ได้พบกับชายชรา วัย 72 ปี นามว่า **ลุงจอม มาลัย** ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านและสวนนกแห่งนี้ร่วมกับ **ป้านก พันธุ์เผือก** ผู้พี่ภรรยา

ลุงจอมจากบ้านเกิดที่ตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาม้า มาอยู่กับภรรยาซึ่งเป็นคนสุพรรณฯ ด้วยกันที่ตำบลสระแก้ว โดยยึดอาชีพทำนาและสวนผลไม้ อาทิ มะม่วง มะปราง กล้วย มะขามเทศ ที่มีเหลือกินจนพอได้ขายนับแต่นั้นเป็นต้นมา

กำเนิดอย่างไม่เป็นทางการของสวนนกแห่งนี้ เริ่มขึ้นเมื่อประมาณปี 2506 เมื่อลุงจอมเริ่มสังเกตเห็นว่า ในบ้านมีสมาชิกคือนกแปลกหน้าซึ่งมารู้เอาในภายหลังว่าเป็น 'นกแขวก' จำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกที โดยอาศัยเกาะทำรังอยู่ตามต้นมะม่วง

ด้วยความที่มีใจเมตตา นอกจากจะไม่ไล่นกเหล่านั้นออกไปแล้ว ลุงจอมยังคอยระแวดระวังภัยจากเด็กซุกซนให้แก่นกเหล่านั้นด้วย จนที่สุด ประชากรนกก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และได้กลายเป็นตัวการสร้างปัญหาให้แก่ชาวบ้านละแวกนั้น เพราะความสกปรกของมูลที่พวกมันถ่ายออกมาพร้อมกับกลิ่นเหม็นอบอวล ที่จะยิ่งรุนแรงกว่าปกติในฤดูฝน แถมยังทำให้ต้นไม้หลายชนิดของชาวบ้านที่มันมาทำรังต้องตายไป จนชาวบ้านบางรายถึงกับลงทุนตัดต้นไม้ทิ้งเพื่อเป็นการไล่นก

อย่างถาวร

ตลอดเวลาเหล่านั้น ลุงจอมและครอบครัวได้พยายามทำความเข้าใจกับเพื่อนบ้าน ถึงความจำเป็นที่จะต้องมีพื้นที่ให้นกได้อาศัย จนชาวบ้านส่วนใหญ่เริ่มเห็นคล้อยตาม และในที่สุด ปัญหาก็ดูจะหมดไป เมื่อนกทั้งหลายตัดสินใจที่จะมาอยู่รวมกันเฉพาะในเขตที่ดินของลุงจอมและป้านกเท่านั้น

"ในจำนวนที่มีอยู่มากมายนี้ มีนกปากห่างชนิดเดียวเท่านั้นที่เป็นนกไป-กลับ คือเป็นนกที่อพยพตามฤดูกาล ประมาณเดือนพฤศจิกายนของทุกปี มันจะมาทำรังวางไข่ไว้ที่นี่ พอถึงฤดูฝน ราวเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม เมื่อลูกนกโตและแข็งแรงแล้ว พวกมันก็จะพากันอพยพไปอยู่แถวอินเดียและบังกลาเทศ ส่วนนกที่เหลืออยู่นอกนั้น เป็นนกอยู่ประจำ" ลุงจอมอธิบาย

ทุกเช้ามืด ที่บ้านลุงจอมจะเต็มไปด้วยฝูงนกที่ออกหากิน จะเหลือเฝ้ารังก็แต่นก 'แม่บ้าน' ที่ต้องทำหน้าที่ฟักไข่ และนกแขวกซึ่งจะพักผ่อนนอนหลับในยามกลางวัน

ช่วงบ่าย นกปากห่างจะกลับจากหากิน โดยมีหอยโข่งเป็นอาหารโปรด และเมื่อตะวันเริ่มคล้อยลงจากขอบฟ้า นกอื่น ๆ ก็เริ่มทยอยกลับรัง ในขณะที่นกแขวกสิ้นสุดการพักผ่อนพร้อมกับเตรียมตัวออกหากิน เมื่อความมืดโรยตัวเข้ามาแทน

สรรพสำเนียงของนกจึงมีให้ได้สัมผัสอยู่เกือบตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงต่อของเวลาระหว่างเช้าและเย็น

เป็นที่น่ายินดีว่า ขณะนี้ กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ร่วมกับคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เข้ามาทำการปรับปรุงสถานที่ในบริเวณสวนนกท่าเสด็จนี้ เพื่อดูแลให้นกนับแสนได้อยู่อย่างสงบ ทั้งยังสร้างหอดูนก สูง 3 ชั้น ช่วยให้การชมชีวิตนกที่นี่ได้บรรยากาศมากขึ้น พร้อมกันนั้นยังได้ประกาศให้สวนนกแห่งนี้เป็นเขตห้ามล่า

ส่วนลุงจอมและป้านกนั้น ในฐานะที่เป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติทั้งโดยสำนึกและการกระทำ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2526 อันเป็นวันคุ้มครองสัตว์ป่า ทั้งคู่จึงได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณในคุณงามความดีอันเป็นที่ประจักษ์มาตลอดเวลานานนับสิบปี

อาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว ฝูงนกโผจากขอบฟ้ากลุ่มแล้วกลุ่มเล่า ส่งเสียงระงมอยู่เหนือพุ่มไม้ทั่วบริเวณ และค่อย ๆ ซาเสียงลง เมื่อแสงจันทร์ขึ้นมาทาบขอบฟ้า เราได้สัมผัสความสงบร่มรื่นของบรรยากาศรอบข้างอีกครั้งหนึ่ง ที่ให้ความรู้สึกแตกต่างจากครู่ก่อนหน้านี้ และพบว่า สุพรรณบุรี เป็นอีกแห่งหนึ่งที่เราสามารถหลบความรุ่มร้อนของบรรยากาศเมือง มาหาความสุขให้กับบางอารมณ์ของชีวิตได้ไม่ยากเลย

MO